

A NAGY HÁBORÚ

Májusi mozinap

Bedő József

A magyar világháborús hadi-jótekonysági intézmények közül az Augustza Gyorssegély-alap, ez az országosan működő, arisztokrata bázisú civil szervezet volt a legismertebb, legeredményesebb. Társadalmi kezdeményezésként keletkezett *Augustza* főhercegasszony – „a magyar hadsegélyezés védőangyala” – védnökségével. Kezdetől szorgalmazta a nemzeti összefogást a világégés nehéz éveiben. A hangsúlyt az adandó segély gyorsaságára helyezték. Az Alap adott készpénzsegélyt, ruhát, élelmet, fűtőanyagot, segélyezte a rokkantakat, a sebesülteket, a frontkatonákat, a hadbavonultak családtagjait és a háború alatt támogatásra szorulókat.

A mozinap ötletét valószínűleg az Augustza-matinének nevezett vasárnap délelőtti előadások adták: a háború alatt ezeknek a jövedelmét az Augustza-alap javára ajánlották föl. A mozi- és filmszakmának pedig szüksége volt egy országos szintű, egységes rendezvényre, amely oldhatja a filmforgalmazók, filmkölcsonzók, budapesti és vidéki mozgószínházak között ez idő tájt kialakult feszültségeket.

A Magyar Kinematográfusok Országos Szövetsége és a Magyar Mozgóképipari Egyesület hivatalos lapja, a Mozgófénykép Híradó 1915. április 26-án tájékoztatta a szakmát: „... a magyar moziszakma vezető egyéniségei egy nagy jótekonny mozinap tartását határozták el. Az Országos Mozinap keretében Magyarország összes mozisai május 19.-én előadást tartanak, amelynek jövedelme felerészben az Augustza rokkant alap és felerészben a Vörös Kereszt céljaira megy. A magyar moziszakmától áldozatot várunk: azt az áldozatot, hogy május 19.-én teljes bevételét a nagyszabású jótekonny akció támogatására fordítsa... Az igazán impozánsnak ígérkező mozinap részleteiről a következőkben számolhatunk be: F. hó 19.-én volt az alakuló gyűlése a mozinapnak amelyen megalakították a nagyobb és szűkebb rendezőbizottságot (...) Legelső teendője volt, hogy meghívja a budapesti filmkölcsonzó vállalatokat, vajjon hajlandóak-e erre a napra az egész országban ingyen adni a jótekonny célra játszó mozisoknak a műsort. Be kell vallanunk, hogy jól esett a filmkölcsonzóknak ez az egyöntetű spontán kijelentése, amellyel ezt felajánlották... A filmkölcsonzók megnyerése után kimentek a felhívások az ország összes mozgószínháztulajdonosaihoz és azt is konstatálhatjuk, hogy a mozisok ugyancsak lelkes örömmel és áldozatkészséggel veszik ki a részüket e nagyszabású akcióból, amely hivatva van a moziszakma áldozatkészségét az egész világ előtt bemutatni. Már az első felhívásra a budapesti mozisok elitje jelentkezett és azt hisszük, hogy rövidesen büszkén jelenthetjük majd úgy a szakma egyetemének, mint azoknak, akik érdeklődéssel várják ennek az akciónak a sikerét, hogy a magyar moziszakma lelkes áldozatkészséggel sietett a jótekonny kibontott lobogója alá.”

A vidéki mozgószínházak nem „siettek”. Sőt, május 4-én megalapították a Mozgószínházak Országos Szövetségét, és az alakuló gyűlésen erősen sérelmeztek, hogy a Mozinap rendezősege nem kérdezte meg a mozisokat a mozinapról, illetve feltették a kérdést: miért nem a moziszakma károsultjairól gondoskodnak a bevételből. A jelenlévő Décsi Gyula – a Magyar Kinematográfusok Országos Szövetségének elnöke – győzte meg a szakmát, hogy a már meglévő felkérésre tekintettel támogassák az ügyet. Folytatódhattak az előkészületek. A rendezvény védnökei tekintélyes személyiségek voltak: Augustza

főhercegnő, Lónyay Sándorné grófnő, Sándor János belügyminiszter, Csekonics Endre gróf, dr. Pekáry Ferenc miniszteri tanácsos, dr. Bárczy István polgármester és dr. Boda Dezső főkapitány (aki elengedte a napi engedély tarifáját...).

A felhívást Az Újság, 1915. május 19-i számából idézzük:

„... A mozgószínházak tulajdonosai nagyban készülnek a jótekonny mozinapra, több moziban elsőrendű művészi hangverseny és kabaré lesz, amelyben a legkiválóbb művészek repertoárjuk legjavával szerepelnek. Ott ahol nem lesz hangverseny, a legjobb filmműsort mutatják be, a mozisok törekvése az, hogy az országos mozinap legyen a legjobban jövedelmező a háborús szezonban, mert ennek a napnak egész bevételét a rokkantoknak adják. Azt szeretnék elérni, hogy minden előadásuk zsúfolt ház előtt peregjen le. Ezen a napon mindenki elmegy a moziba. A társadalom legelőkelőbb körei is nagyban érdeklődnek a mozinap iránt és közéleti szereplőink közül számosan jegyezték előjegyeiket a moziban.”

A Mozgófénykép Híradó 1915. 22. számában a mozgószínházak tulajdonosai is kérelmet intéztek a közönséghez:

„A mi kedves publikumunkhoz!

Részt akarunk venni mi is abban a nagy nemzeti munkában, amelyet a magyar társadalom itthon folytat az áldozatkészség változatos eszközeivel, a humanitás zászlaja alatt. Május 19.-én szerdán, minden előadásunk teljes bevételét az Augustza-alap rokkant-alapjának és a Magyar Vöröskeresztnek adjuk. Az előadásokkal járó költségeinket mi viseljük, Hazafias törekvésünk sikerét azonban csak a közönség támogatásával érjük el. Mi meghozunk minden áldozatot, nem sajnáljuk a költségeket, a fáradságot, de minden buzgalmunk kárba vész, ha a közönség nem méltányolja intenciókat. A mi kedves publikumunkhoz fordulunk azzal a kéréssel, hogy ma, szerdán, május 19.-én jöjjen moziba. Ha az volt a szándéka, hogy holnap vagy a hét más napján megy moziba, változtassa meg a programját, és jöjjen ma, mert ma a rokkantaké a pénze. Pénztárunkat az ország minden moziájában a Vöröskereszt és az Augustza-alap jótekonny hölgyei ellenőrzik. Ha mindenki ma, szerdán, május 19.-én látogatja meg a mozinkat, tekintélyes összeggel tudjuk gyarapítani a rokkant-alapot, mely hazánk védelmében munkaképtelenné vált hőseinknek nyújt majd menedéket.

Hazafias tisztelettel:

Magyar Kinematográfusok Országos Szövetsége és a Magyar Mozgóképipari Egyesület”

A Mozgófénykép Híradó adatai szerint a filmkölcsonzók a jelentkező 320 mozgószínházat – közte az összes budapestit (88 mozgószínházat és 3 kávéházi mozit) – a programtétételek számát tekintve igazán gazdag és változatos műsorról látták el: a Projectograph 60, a Gaumont 55, a Goldenweiser 50, a Philip és Pressburger 45, a Hungária 30, a Schwarzenberg 30, az Eclair 20, a Polo 15, az Oberländer 15, a Monopol 10, a Handl 10, a Korona 10, az Edison 10, a Mozgóképipari Vállalat 10, a Standart 10, az Ifuk 10, a Hermes 10, a Metropolis 8, a Rady-Maller 8, a Bolgár 5, az Express 5 filmet bocsátott rendelkezésre.

Az Országos Mozinap sikeréről a következőket írta a már idézett szaklap: „Arányaiiban mind jobban bontakozik ki az Országos Mozinap jelentősége, amely úgy erkölcsi mint anyagi eredménye tekintetében kétségkívül a szakma eddigi legeredményesebb akciója. A moziszakma ezúttal megmutatta, hogy tud összetartani, amikor a Haza érdekéről van szó. Az eredmény a jelentések szerint megközelíti az ötvenezer koronát.”

Gyűjteményem legféltettebb darabja lenne, ha találnék egy 1915. május 19-i mozijegyet, amely a kulturális szolgáltatás mellett az Országos Mozinap adománygyűjtési nyugtája is. Legnagyobb sajnálatomra azonban ilyennel nem tudok szolgálni a BUDAPEST olvasóinak. ●

+ 1915 MÁJUS 19
ORSZÁGOS
MOZINAP

AZ ÖSSZES
BEVÉTELEK
AVORÓS KERESZT
ÉS AUGUSZTA ALAP
◦ CÉLJAIT ◦
SZOLGÁLJÁK

BORTHNYIK

ATHENAEUM R.T.
BUDAPEST